

tien Nederlandse beeldhouwers

EEN STOET VAN BEELDEN

Zonder strategische overwegingen zijn deze beelden en objecten gekozen, en zó neergezet dat ze goed zichtbaar worden. Door bepaalde afwisselingen en passages, en een zekere volgorde te handhaven, hopen wij dat zij hun unieke vorm het best, en met de grootst mogelijke individuele nadruk, kunnen tonen. Onderling zijn de beelden zeer verschillend - ook als die van dezelfde kunstenaar zijn. Daarom gaat het: een kunstenaar maakt iets en dan, nog eens, maakt hij/zij weer iets, maar dan net even anders. Zo worden, letterlijk, grenzen en contouren onderzocht.

Er zijn spelletjes, voor kinderen, waarbij je de verborgen verschillen tussen twee plaatjes moet zien te vinden. Op die manier hopen wij dat u ook kijkt naar deze beelden en naar hoe ze eruit zien: vorm, maat, materiaal, kleur - dat soort eigenschappen. Bij het spelletje heb je op een gegeven moment de vijf verschillen gevonden en dan weet je dat je klaar bent. Hier is er geen meetbaar einde. U zult moeten *blijven* kijken. Dat is wat de beelden (alle kunst) van u vragen. Om te helpen zijn ze zo neergezet dat u er niet omheen kunt.

Rudi Fuchs

Een stoet van beelden

uit: De wandelaar van Martinus Nijhoff (1894 – 1953)

Adam Colton werkt de laatste jaren aan bolvormige sculpturen die ontleend lijken aan organische vormen. Het zijn vloer- of wandsculpturen waar de ronde uitstulpingen even belangrijk zijn als uitgeholde vormen. Vooral de witte of gebroken witte huid roept associaties op met beenderen of andere delen van skeletten, maar het kan evengoed het oppervlak zijn van gesteenten. De lichtwerking van het oppervlak en stroomlijning zijn van essentieel belang. Soms zijn er op de beelden nummers getekend. Dat zijn referentiepunten die overgebleven zijn na het tekenen en meten.

In eerder werk van Colton werd in vloersculpturen de ruimtelijkheid tot een minimum beperkt. Alleen de naden of lassen tussen rechthoekige vormen en de dikte van een laag blokken bepaalden de driedimensionaliteit. Je zou kunnen zeggen dat Colton, net als de kubisten eerst de ruimte uit het werk heeft gehaald, maar het daarna in al zijn volumineuze aanwezigheid opnieuw zichtbaar en ervaarbaar laat zijn.

Terwijl Adam Colton vooral werkt met compacte en gesloten vormen, kenmerkt het werk van **Michael Jacklin** zich door het gebruik van open structuren. Deze open structuren bestaan uit de ribben van geometrische vormen zoals drie- of vierhoeken die van elkaar wijken en daarna weer naar elkaar toelopen. Hierdoor ontstaan kristalachtige vormen die vanaf de vloer de ruimte insteken en voor de toeschouwer vanuit elk hoekpunt telkens nieuwe constellaties laten zien. De openheid van de structuur ontkent elke massaliteit of gewicht waardoor de sculptuur als een driedimensionaal web opgaat in de ruimte. In de wand- en hoekreliëfs is er een systematischer verloop waar de open rechthoekige vormen elkaar kruisen of zich in de lengterichting van de ribben aaneensluiten. Ook hier levert elke hoek van waaruit het werk bekeken wordt nieuwe configuraties op.

Jos Kruit werkt al langere tijd met transparante polyesters. Aanvankelijk gebruikte zij dit materiaal vooral in sculpturen waarin organische vormen zoals de benen van paarden regelmatig terugkeren. De recente sculpturen hebben vooral een abstracte en geometrische basis. Ze bestaan bijvoorbeeld uit conische vormen die zich langzaam ontvouwen of opstaande cirkelsegmenten die op de vloer worden geplaatst. De ijle materialen ontkennen het volume en de zwaartekracht. Binnen de transparantie van deze beelden werkt zij met lijnen van een ander materiaal, dat de uiterlijke vorm van het werk accentueert of een illusionistisch spel speelt met de feitelijke ruimtelijke vorm.

De sculpturen van Piet Tuytel die ontstaan in de jaren '90 kenmerken zich door het basale gebruik van constructiestaal, soms in combinatie met een stalen vloer- of zijplaat. Er ontstaan allerlei configuraties met varianten in hoogte of breedte, verticale of horizontale richtingen, in kleur beschilderd of onbewerkt staal. Zoals in de klassieke beeldhouwkunst is elke hoek van waaruit de sculptuur wordt bekeken essentieel en verrassend. De meestal harde primaire of secundaire kleuren accentueren een richting, maar kunnen tegelijkertijd de ruimtelijkheid afbreken.

In het werk van **Leo Vroegindewij** is het belangrijk hoe twee elementen zich binnen een sculptuur met elkaar verbinden. Soms zijn het twee verschillende materialen, zoals lood en beton, maar ook kunnen het elementen zijn van eenzelfde soort. Dit laatste is te zien in een hangende sculptuur waar kleine plastic bolletjes als atomen binnen een grotere structuur bij elkaar worden gehouden. In een ander werk verbindt een zware ijzeren ketting twee identieke kruiwagens. Wanneer twee elementen zich verbinden kan de formele vraag ontstaan: hoe ver weg kan een object van een ander object staan om het nog als eenheid te ervaren? Of, in een meer syntactische wijze: welk verhaal ontstaat er als je twee gelijksoortige voorwerpen, zoals bijvoorbeeld twee betonmolens gevuld met plastic bolletjes, naast elkaar plaatst. Het zijn elementaire vragen die al vanaf

het begin van de beeldhouwkunst gesteld werden. Vroeger was de betekenis of de logica van zo'n relatie verbonden aan een bestaand verhaal of gebeurtenis. Maar na het ontstaan van de abstracte kunst kunnen er tussen allerlei vormen en materialen relaties worden gelegd, waarbij de toeschouwer veel meer zelf de betekenis van dergelijke verbanden moet leggen.

In het werk van **Jan Maaskant** dat in de jaren '70 ontstaat zijn elementen als lijn, kleur en vlak met een grote precisie in reliëfs en sculpturen met elkaar in relatie gebracht om de ruimtelijke spanning en de verhouding die er tussen deze onderdelen bestaat mee te visualiseren. Eind jaren '70 ontstaan tevens tweedimensionale, geschilderde werken die worden gecombineerd met foto's en tekeningen. Deze werken tonen bijvoorbeeld fragmenten van architectuur zoals zijaanzichten en plattegronden van kerken of andere historische plekken. Op de panelen zijn getekende of fotografische afbeeldingen en abstracte kleurvlak-

ken te zien. Tussen deze panelen zijn soms sculpturale onderdelen toegevoegd. Op evocatieve wijze wordt de toeschouwer uitgedaagd zich af te vragen wat de relatie is tussen deze onderdelen en hoe aspecten als maat, schaal, ruimte en tijd ervaren kunnen worden. Dit beperkt zich niet alleen tot het waarnemen van wat wij binnen het kunstwerk zien, maar ook hoe het zich verhoudt tot de ruimte waarin het werk wordt gepresenteerd.

Bij Avery Preesman zijn schilderijen en ruimtelijk werk nauw met elkaar verweven. De schilderijen hebben een gelaagde structuur van verflagen en lijnen die in horizontale, verticale en diagonale banen door elkaar lopen. Ook in de open wandreliefs of de meer dichte vloersculpturen zijn die richtingen, knooppunten en gelaagdheden terug te vinden. Hoewel Preesman's schilderijen in eerste instantie op hun abstracte kwaliteit bekeken moeten worden, ontkent hij niet dat er een verwijzing kan zijn naar een figuratieve bron. Zo zijn de lijnstructuren in bepaalde schilderijen terug te voeren op architecturale staketsels. Ook het gebruik van een driptiek zou kunnen verwijzen naar de sereniteit en statigheid van religieuze drieluiken. De serie tekeningen *Freestanding Sculpture in Brick Architecture (F.S.S.B.A.)* is een figuratieve verbeelding van vrijstaande sculpturen tegen verschillende stenen achtergronden. Het zijn zowel aanzetten voor een mogelijke sculptuur als autonome tekeningen.

Peer Veneman stelt vaststaande opvattingen over de betekenis en functie van de beeldhouwkunst ter discussie en hij weigert zich vast te leggen in één kenmerkende stijl. Zo maakt hij bijvoorbeeld zowel abstracte als figuratieve beelden waarin hij vaak organische en geometrische vormen met elkaar combineert. In *The Higher The Hat The Closer To God*, de drie portretbustes met hoofddeksels die in deze tentoonstelling worden gepresenteerd, worden - sterker dan ooit - figuratieve en abstracte elementen met elkaar geconfronteerd. In de Vrije sculpturale vormen die op de koppen zijn geplaatst speelt de kleur een dematerialiserende rol. Ook in het reliëf dat is opgebouwd uit

vierkante blokjes en een staande figuur visualiseert, speelt Veneman met de verheven regels van de (beeldhouw)kunst. De voorstelling is ontleend aan het principe van een borduurpatroon, dat hij heeft omgezet in blokjes van verschillende hoogtes. Binnen deze geometrische structuur werkt de toegevoegde figuratieve neus als een vervreemdend element.

De scherpe en hoekige vormen die **Tajiri** gebruikt voor zijn *Wachter* sculpturen zijn ontleend aan het kubisme. De vormen zijn uit een stevige papiersoort gesneden, gebogen en aan elkaar gelijmd. Deze papieren versies dienen als pars pro toto voor de werken die later in staal worden uitgevoerd. Het werken met karton is nog enigszins hanteerbaar, terwijl dat met staal veel moeilijker is. De *Wachter* serie is gebaseerd op het harnas en de bewapening van de Japanse samoerai vechters. Een aantal van de in staal uitgevoerde wachters is geplaatst op de brug over de Maas die als entree dient voor de stad Venlo.

Een regelmatig terugkerend element in zowel de schilderijen en tekeningen als in het ruimtelijk werk van **Jeroen Henneman** is een vorm van illusionisme. Hierbij wordt met visuele middelen een bepaalde ruimtelijkheid gesuggereerd. Vooral in de driedimensionale werken is het standpunt van de toeschouwer essentieel om een figuratie te 'lezen'. De aluminium dierfiguren die in deze tentoonstelling worden getoond hebben een geprononceerde en realistische vorm. Het zijn als het ware uitsneden zoals een figuur uit een plaat wordt gezaagd, waarbij alleen de dikte een zekere ruimtelijkheid geeft. De grens tussen tweedimensionale en driedimensionale tekening en sculptuur valt vrijwel weg. Dezelfde dubbelzinnigheid is terug te vinden in het hier gepresenteerde tweedimensionale werk. Is hier sprake van een letterlijke ruimtelijkheid, veroorzaakt door de inkepingen die met een mes in het linnen zijn aangebracht, of wordt toch een suggestie van ruimtelijkheid en zelfs figuratie gegeven?

Maarten Bertheux

KRÖLLER
MÜLLER
MUSEUM

Kröller-Müller
Museum
Houtkampweg 6
6731 AW Otterlo
www.kmm.nl